

18. Dildeki duygu degeri ve fuzuli' nin "bent candan usandirth cefadanyer usanmaz mi I felekler yandi ahimdan muradim Sem'yanmaz nu" adh gazelinin duygu degeri analizi A. Koca.....	81
19. Significance of teaching semiotic for translation departments Kasie\ a. A.....	90
20. Казак/орыс тйпндеп «сэлемдесу/коштасу» улплерйпц вербалдык ерекшелжтер1 Медетбекова П.Т., Байжинова Г.А.....	96
21. Онтустж еiурi диалект со Jiepinin лингвопоэтикалык сипаты Сагындыцова Г.....	10
22. ТурКи ттлдершдеп аспектология мэселес1 Жолшаева М.С.....	15
23. Мэдениеттер тогысы: акпарат пен жазу Кудеринова К. Б.....	109
24. К вопросу о переводе национально-спенефичной лексики (на материале перевода лингвокультурем религиозного характера в романе в. скотта «the heart of mid-lothian") Мирзоева Л.Ю.....	16
25. Судын тоадк, когнитивтж жэне коркем санадагы семиотикалык мзш Б.М. Суйерцул.....	12
26. Материалы-4 для мотивологического словаря казахского языка Гинатуллин М.М.....	18
27. Катмсым кагидаларынын \: \ г ык Корiuici К,Т. Мухамади.....	13
28. КосMoiniM.icp.iiii I i.I пк' санадагы ассоциации.II>IK к> рылымынын генлср.пк аспект ici Ордабекова Х.А.....	17
29. Казак жэне агылшын i i.i icpin.icri идиомалардын аудармасы жоп1иле Рсшшева ИМ.....	16
30. Мэмлук кыпшактары тш!нде жазылган ескертюштер жайында Садыцбеков К.....	12
31. Выражение величины в английском и русском языках Агеева Е.Л.....	12
32. Methodology of teaching scientific texts translation Alexandrova S.V.....	17
33. Классификация билингвизма А.Ж. Аргынбаев.....	13
34. Кытай i i.ii грамматикасындагы "ырыксыз сойлем" мен Ш лpin ii сойлемнш грамматикалык ерекн1ел1ктер1 К й Й ^ ^ т Й ^ ^ / Дау.нетэлг А.....	178
35. Kazakh dastarkhan in the scope of national communicative behavior Ashirimbetova M.....	181
36. Kazak kiiltiiriindeki ata-baba-ogul dusiincesinin atasdzlerine yansimasi D. Even.....	184
37. Казак - француз т1лдер1ндег! мезуративтерге этнолингвистикалык сипат Карымсацова К.....	187

ICBCB

International Conference
Building Cultural Bridges

IV Мәдениеттер торысындэры "пл, эдебиет,аударма және журналистиканың мәселелері конференциясы I том

IV International Conference Building Cultural Bridges volume I

www.icbcb.kz

it
SULEYMAN DEMIREL
UNIVERSITY

www.sdu.edu.kz

КАЗАК/ОРЫС ТІЛЩЕП «СЭЛЕМДЕСУ/КОШТАСУ» УЛПЕРШІЩ ВЕРБАЛДЫЩ ЕРЕКШЕЛТКЕРІ

Медетбекова П.Т.

ф.ғ.к., аға оқытушы

Байжанова Г.А.

филол. фак. 3-к. студенті

эл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан

medet_73@mail.ru, gulsara_.92@mail.ru

«Тіп» - қарым-қатынас құралы болғандықтан, қатынастың негізгі бастамасы, жылы сәлемдесуден басталып, дурыс қоштасумен жалғасын тауып жатады. Қай тінде болмасын бір мағынаны немесе ойды білдіретін сез, сез тірісесі, сөйлемнің түрлі нұсқалары орын алып жататыны қалыпты жағдай. Бір сезбен айтқанда, бұл әр тіндік сөздің қорының, яғни лексикалық қорының байлығына, тарихына, мәдениаралық қатынасына байланысты болуы әбден мүмкін.

Сонымен қатар «сәлемдесу - қоштасу» ұғымі сол тіндік үйрену, саналы түрде меңгеру барысында алатын орны ерекше екенін атап **ВТУДХ** де қажет етеді.

Қазақта «Сәлемдесу - сез басы», «Сәлем - сез анасы», т.б. сәлемдесуге қатысты әдемі де, тәрбиелік мағынасы зор қанатты сөздер қатарын тобықтеп атап өтуге болады. Қазақ халқында ғана емес, жалпы түрік тілдес халықтарының бәрінде десек те болар, жылы сәлемдесуден басталған қатынас, сәрі қарай дурыс жалғасын тауып, қарым-қатынас жасаудың негізгі боларын болмысынан жақсы *біледі* және соған дағдылы түрде тәрбиеленеді).

Мақала «сәлемдесу/қоштасу» ұлпери арналған, атап өту керек, қазақта «Ұянда не керсең, ушқанда соны шерсең» деген мақал да тақырыптың бастапқы мағынасын кешінен ашып турғандай. Қазақ халқында сәлемдесудің **бірнеше түрі** бар. Алайда олардың бәрінде де, жасы үлкендерге бірінің сәлем берудің Одетте, сәлемдескенде қол алысады. Онда адамдар алақандарын бір-біріне түсітіріп ұстайды. Ол мұсылман танымында - «мусафих» деп аталады. Қол алысқанда саусақтың ұшын беріп сәлемдесу - әдептілік. Жасы үлкен, кіші болсын, кеп адам жиналған жерге келген **Кісі** ең бірінің кепшілікпен сәлемдеседі Сырқат, мұғдекек жанға сау адам ең бірінің сәлем бергені абзал.

Әйел адамға ер адам, бастығына қызметкері, жастар үлкенге ең бірінің сәлем беруді Амандасқанда біреуге басыңызды иіс, иығыңызды қозғап, қолыңызды кетеріп, қозғалып қысып, ерсі әрекет жасамас болар. Егер де сәлем берген қызыңды қулағы естімесе, оған сәлеміңізді ымдап түсіндіруге болады. Сәлем беруде беріп ұстанатын қағидалар:

1. Танысын, танымасын жасы кіші адам үлкенге сәлем бермей етпейді
2. Ат ұстиде тұрып сәлем бермейсің.
3. Атты адам жаяуға бірінің сәлем беруді
4. Танитын адамдармен сәлемдеспей, немесе сәлемші алмай етпейді
5. Келе жатқан адам отырған адамға сәлем беруді
6. Окесің, шешесің кезіп қорғандарға айрықша сәлем беріп, құрмет көрсетеді, батасын алады.

7. Кешке не түнде үйге ирген адам: «*Кеш жарың!*» деп сәлемдеседі

Міне, осындай сәлемдесуден сезбен ғана емес, сонымен қатар ым-ишара арқылы да сәлемдесу түрі де әр халықта кездеседі.

Сондай-ақ, сәлемдесуге тыйым салынатын жайлары тағы да бар. Қандай жағдайда сәлемдесуге тыйым салынады? Егер де елмен бірге туган апа-қарындасың, некелі әйелің болмаса, басқа әйелдермен қол алысып амандасудың қажеті жоқ. Егер де қайырлы қысқашан қол алысып амандасқаннан кейін оның қолынан сұйық, құрмет көрсетсеңіз айыбы жоқ. Туган-туысың, жолдас-достарың ұзақ сапардан қайтып оралса, әйтпесе олардың келгені бері қорғасын қол алысып амандасып. құшақтасып Көрініп, сәлемдесуге болады. Солардың ішінде жас балалардың бетімен, маңдайынан сұйық айып емес. Алайда ересек адамдардың (ерлердің) бір-бірімен сүтінші амандасуы - ерсі саналады.

Қызмет орынында
Ата-әне құрметіне
сыйып, апа-ақ
адамдардың озы-
айтында былай
өзіндей етіп ж-
жақын тартып,
сәлем алушы
ұстанатын дінгі

амандасуларын
анғарамыз. Со-
халықтарымен,
байланыстылып

Бір Қарағай
мүмкін. Дегенді
мен оның өзге
пәлсіздері зері

Мысалы: осы
армян халқы!
«солнце!».

Сонғы ар-
жүздерінде, «
арқылы сәлемді

Ал орыс тілі
зерттеу жұрты
қолданылу ұлгі)

Орыс тілін
пакты беріп
тарихи талдау
салтанатты не
күнделік қол
болсақ, «весть»
Қазақстанда
қолданамыз? І
Түбір орыс тілі
Осы туста бар
да **Нәзір** «
Мұндағы айт
«приласкать»
деп күшпен
үнемді сөзін
густары түрлі
байланысты,
қоштасамыз, б
Көбінесе
ретінде айтыл

«Біз тше-
бұнының бірі **Ті-
үнемі 9-ші** ойла
сол тиіс туды
Қрангаудың

«Да, а уя
задумываемся
о происхожде-
мы ощущаем
лица «здравс-